

**Załącznik
do Uchwały Nr
XX/167/2021
Rady Powiatu w Chełmie
z dnia 5 lutego 2021 r.**

**POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA LATA 2021-2026**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie

Spis treści	str.
1. Wprowadzenie	3
2. Orzecznictwo	3-4
3. Działania na rzecz osób z niepełnosprawnością w ramach rehabilitacji społecznej	4-6
4. Działania na rzecz osób z niepełnosprawnością w ramach rehabilitacji zawodowej	6-9
5. Jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego działające na rzecz osób z niepełnosprawnością	9-12
6. Programy, projekty realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie na rzecz osób z niepełnosprawnością	12-13
7. Cel główny programu	13
8. Adresaci programu	13
9. Realizatorzy programu	13
10. Wskaźniki	14
11. Miejsce i czas realizacji programu	14
12. Źródła finansowania działań programowych	14
13. Ewaluacja i monitoring programu	14
14. Harmonogram działań	14-17
15. Przewidywane efekty realizacji programu	17

1. Wprowadzenie

Działania na rzecz osób z niepełnosprawnością są zadaniem ogólnospołecznym oraz ważnym elementem polityki państwa, która jest skierowana na minimalizowanie skutków niepełnosprawności oraz zaspokajanie potrzeb osób z niepełnosprawnością we wszystkich obszarach życia. Rozpoznanie i zdiagnozowanie potrzeb osób z niepełnosprawnością, a także podejmowanie działań mających na celu wyeliminowanie przeszkód utrudniających osobom z niepełnosprawnością aktywny udział w życiu społecznym, zapobiega wykluczeniu społecznemu tej grupy osób.

Zgodnie z definicją sformułowaną przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) – osoba niepełnosprawna to osoba, u której istotne uszkodzenia i obniżenie sprawności funkcjonowania organizmu powodują uniemożliwienie, utrudnienie lub ograniczenie sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie, biorąc pod uwagę takie czynniki jak płeć, wiek oraz czynniki zewnętrzne.

Niepełnosprawność jest jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata. Wynika to z powszechności i rozmiaru tego zjawiska. Z niepełnosprawnością fizyczną wiąże się ponadto tzw. niepełnosprawność społeczna, czyli niemożność pełnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Do przyczyn niepełnosprawności zalicza się:

- wady wrodzone
- choroby psychiczne
- choroby przewlekłe
- nagłe wypadki, urazy

Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2021-2026 stanowi kontynuację działań wytyczonych w Powiatowym programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2014-2020.

Podstawę prawną opracowania programu stanowi art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 426 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 426 z późn. zm.) – niepełnosprawność to trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Potwierdzeniem prawnym faktycznie istniejącej niepełnosprawności jest stosowne orzeczenie. Orzeczenia wydają Powiatowe/Miejskie Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności (jako pierwsza instancja) oraz Wojewódzkie Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności (jako druga instancja), a dla celów rentowych Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2. Orzecznictwo

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie informacje o osobach z niepełnosprawnością uzyskuje z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Chełmie. Do zadań Zespołu należy w szczególności:

- przyjmowanie wniosków osób niepełnosprawnych w sprawie wydania orzeczenia o niepełnosprawności, orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, orzeczenia o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień, kompletowanie wszelkiej dokumentacji niezbędnej w celu wydania orzeczenia,

- przyjmowanie wniosków o wydanie kart parkingowych osobom niepełnosprawnym oraz placówkom zajmującym się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób niepełnosprawnych, mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się i kompletowanie wszelkiej dokumentacji niezbędnej w celu wydania karty parkingowej,
- rozpatrywanie spraw przez członków Zespołu na posiedzeniach składów orzekających i wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności oraz orzeczeń o znacznym, umiarkowanym i lekkim stopniu niepełnosprawności, a także orzeczeń o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień,
- wydawanie legitymacji osoby niepełnosprawnej na podstawie składanych wniosków wraz z orzeczeniami o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności,
- prowadzenie wszelkich prac administracyjnych związanych z bieżącym rozpatrywaniem napływających wniosków, a także przyjmowaniem, rozpatrywaniem i przysyłaniem do organu II instancji napływających odwołań od orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.

W orzeczeniu o niepełnosprawności czy stopniu niepełnosprawności zawarte są takie informacje jak: data powstania niepełnosprawności, czas ważności orzeczenia, stopień niepełnosprawności oraz inne istotne dane, od których mogą zależeć ulgi i uprawnienia. Symbole kodów zawartych w orzeczeniach i ich opisy przedstawiają się następująco:

- 01-U - upośledzenie umysłowe;
- 02-P – choroby psychiczne;
- 03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;
- 04-O – choroby narządu wzroku;
- 05-R – upośledzenia narządu ruchu;
- 06-E – epilepsja;
- 07-S – choroby układu oddechowego i krążenia;
- 08-T – choroby układu pokarmowego;
- 09-M – choroby układu moczowo-płciowego;
- 10-N – choroby neurologiczne;
- 11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego;
- 12-C – całościowe zaburzenie rozwojowe.

Tabela nr 1. Liczba wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Chełmie (dot. powiatu chełmskiego).

Lata	2017 r.	2018 r.	2019 r.	Ogółem
Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności	1058	1032	1113	3203
Orzeczenia o niepełnosprawności	148	131	114	393

Źródło opracowania: Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Chełmie

3. Działania na rzecz osób z niepełnosprawnością w ramach rehabilitacji społecznej

W świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia rehabilitacja społeczna stanowi część ogólnego procesu rehabilitacji, który ma na celu integrację osoby z naruszeniem sprawności organizmu, poprzez udzielenie jej pomocy w przystosowaniu się do wymagań życia społecznego i pracy zawodowej, usuwając jednocześnie ekonomiczne i społeczne przeszkody utrudniające proces rehabilitacji.

Rehabilitacja społeczna służy więc przygotowaniu osoby z niepełnosprawnością do życia wspólnie z innymi w rodzinie, wśród przyjaciół i znajomych, czy też w szerokim kontekście w społeczności lokalnej. Jej celem jest włączenie osoby z niepełnosprawnością do życia w społeczeństwie tak, by mogła czuć się potrzebną, akceptowaną i pełnowartościowym członkiem społeczeństwa. Pomoc osobom z niepełnosprawnością powinna służyć tworzeniu warunków do wyrównywania szans we wszystkich dziedzinach życia społecznego i gospodarczego.

Rehabilitacja społeczna docelowo umożliwiająca osobom z niepełnosprawnością uczestnictwo w życiu społecznym, realizowana jest m. in. przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie.

Do zadań z zakresu rehabilitacji społecznej realizowanych przez ww. jednostki należą:

- Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych;
- Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych;
- Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze;
- Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych;
- Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;
- Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika.

Głównym źródłem finansowania przedstawionych powyżej zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnością są środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

Tabela nr 2. Liczba osób z niepełnosprawnością korzystająca z dofinansowania w latach 2017-2019 z podziałem na zadania.

LATA WSKAŹNIKI	2017		2018		2019	
	Liczba osób	Kwota w zł	Liczba osób	Kwota w zł	Liczba osób	Kwota w zł
Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	89	98 974,00	102	118 911,00	75	147 569,81
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	186	12 480,00	242	12 357,75	360	12 980,00
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	261	596 753,29	245	669 973,26	329	799 997,98
Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	46	157 753,71	36	126 849,99	41	138 974,50
Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej	115	1 839 540,00	115	1 908 540,00	120	2 081 526,46

Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika	0	0	0	0	0	0
--	---	---	---	---	---	---

Źródło opracowania: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie

Struktura wydatkowanych środków finansowych na rehabilitację społeczną w latach 2017-2019 pokazuje, iż poza kwotą zabezpieczoną na działalność warsztatów terapii zajęciowej najwięcej środków było przeznaczonych na dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, natomiast najmniej na dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych. Nie korzystano z dofinansowania usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika.

4. Działania na rzecz osób z niepełnosprawnością w ramach rehabilitacji zawodowej.

Międzynarodowa Organizacja Pracy definiuje rehabilitację zawodową jako część ogólnego procesu rehabilitacji polegającą na udzielaniu osobie z niepełnosprawnością takich usług rynku pracy jak: poradnictwo zawodowe, szkolenia zawodowe i zatrudnienie, aby umożliwić jej uzyskanie, utrzymanie i awans w odpowiedniej pracy, a przez to integrację lub reintegrację w normalne życie społeczne.

Celem rehabilitacji zawodowej jest ułatwienie osobie z niepełnosprawnością będącej w wieku aktywności zawodowej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia. W osiągnięciu tego celu pomagają różnorodne działania nakierowane na wybór odpowiedniego zawodu przez osobę z niepełnosprawnością, pomoc takiej osobie w przygotowaniu się do pracy, pośrednictwo w uzyskaniu odpowiedniego, a więc dostosowanego do ograniczeń wynikających z niepełnosprawności, zatrudnienia oraz pomoc w odnalezieniu się w miejscu pracy.

Rehabilitacja zawodowa jest kluczowa w procesie rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnością. Praca jest nie tylko sposobem na niezależność ekonomiczną, ale daje też poczucie sensu i przydatności społecznej. Dodatkowym efektem podjęcia pracy jest nawiązanie nowych kontaktów.

Rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnością możliwa jest dzięki działaniom Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmie zmierzającym do uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Tabela nr 3. Osoby z niepełnosprawnością bezrobotne i osoby z niepełnosprawnością poszukujące pracy w latach 2017-2019 w powiecie chełmskim.

Wyszczególnienie	2017 r.	2018 r.	2019 r.	Ogółem
Liczba osób z niepełnosprawnością bezrobotnych	159	172	170	501
Liczba osób z niepełnosprawnością poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu	33	34	29	96

Źródło opracowania: Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie

Tabela nr 4. Struktura osób z niepełnosprawnością według stopni niepełnosprawności w powiecie chełmskim.

Stopnie niepełnosprawności	Liczba osób z niepełnosprawnością bezrobotnych			Liczba osób z niepełnosprawnością poszukujących pracy		
	Stan na dzień			Stan na dzień		
	31.12.2017 r.	31.12.2018 r.	31.12.2019 r.	31.12.2017 r.	31.12.2018 r.	31.12.2019 r.
Znaczny	5	6	5	4	4	5
Umiarkowany	39	44	53	23	22	17
Lekki	115	122	112	6	8	7
Ogółem	159	172	170	33	34	29

Źródło opracowania: Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie

Wśród osób z niepełnosprawnością bezrobotnych, figurujących w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmie dominują osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności, natomiast wśród osób z niepełnosprawnością poszukujących pracy przeważają osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Tabela nr 5. Osoby z niepełnosprawnością według poziomu wykształcenia w powiecie chełmskim.

Poziom wykształcenia	Osoby z niepełnosprawnością bezrobotne			Osoby z niepełnosprawnością poszukujące pracy		
	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Wyższe	6	11	14	3	2	4
Policealne i średnie zawodowe	25	24	26	6	11	10
Średnie ogólnokształcące	8	10	9	6	3	0
Zasadnicze zawodowe	59	55	51	10	10	9
Gimnazjalne	3	3	3	0	0	0
Podstawowe i podstawowe nieukończone	58	40	67	8	8	6
Ogółem	159	143	170	33	34	29

Źródło opracowania: Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie

Pod względem poziomu wykształcenia najliczniejszą grupę wśród osób z niepełnosprawnością bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem podstawowym i podstawowym nieukończonym oraz zasadniczym zawodowym. Natomiast wśród osób z niepełnosprawnością poszukujących pracy najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz policealnym i średnim zawodowym.

Tabela nr 6. Osoby z niepełnosprawnością bezrobotne oraz poszukujące pracy z terenu powiatu chełmskiego według rodzaju niepełnosprawności.

Rodzaj niepełnosprawności	Osoby z niepełnosprawnością bezrobotne			Osoby z niepełnosprawnością poszukujące pracy		
	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Upośledzenie umysłowe	1	1	1	0	0	0
Choroby psychiczne	15	23	20	5	6	3
Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	9	10	8	1	3	4
Całościowe zaburzenia rozwojowe	0	0	0	0	0	0
Choroby narządu wzroku	11	11	11	6	5	5
Upośledzenia narządu ruchu	30	38	32	6	6	4
Epilepsja	9	10	10	0	0	0
Choroby układu oddechowego i układu krążenia	16	14	16	2	4	2
Choroby układu pokarmowego	4	3	2	0	0	0
Choroby układu moczowo-płciowego	3	4	5	0	0	0
Choroby neurologiczne	34	34	41	4	2	3
Inne	22	17	20	4	3	3
Nieustalony	5	7	4	5	5	5
Ogółem:	159	172	170	33	34	29

Źródło opracowania: Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie

Pod względem rodzaju niepełnosprawności najliczniejszą grupę wśród osób z niepełnosprawnością bezrobotnych stanowią osoby z chorobami neurologicznymi oraz osoby z upośledzeniem narządu ruchu.

W ramach wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością w funkcjonowaniu społecznym poprzez uczestnictwo w programach finansowanych ze środków zewnętrznych, w

tym z Funduszu Pracy Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie realizował w latach 2017 – 2019 projekty na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnością.

Tabela nr 7. Projekty realizowane na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz liczba ich uczestników z powiatu chełmskiego.

Nazwa projektu/działania	Liczba uczestników 2017 r.	Liczba uczestników 2018 r.	Liczba uczestników 2019 r.	Ogółem
Aktywizacja osób młodych pozostająca bez pracy w powiecie chełmskim i mieście Chełm (III), (IV), realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020, Oś Priorytetowa I, Działanie 1.1, Poddziałanie 1.1.1 i Poddziałanie 1.1.2	4	6	3	13
Nowy start – lepsze jutro (III), (IV), (V) realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego 2014-2020, Oś Priorytetowa 9 Rynek Pracy, Działanie 9.2	19	6	3	28
Czas na zmiany – projekt konkursowy	-----	-----	1	1
Staże dla osób z niepełnosprawnością poszukujących pracy w ramach środków PFRON	13	12	8	33

Źródło opracowania: Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie

W latach 2017-2019 upowszechniano projekty unijne realizowane przez jednostki zewnętrzne adresowane do osób z niepełnosprawnością. Upowszechniono łącznie 86 projektów, do których zrekrutowano ogółem 118 osób z powiatu chełmskiego. Osoby te w ramach tych projektów zostały przeszkolone i odbywały staż.

5. Jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego działające na rzecz osób z niepełnosprawnością.

Ważnym elementem w systemie wsparcia osób z niepełnosprawnością jest infrastruktura instytucjonalna, wspomagająca zabezpieczenie potrzeb osób z niepełnosprawnością, wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu, w celu eliminowania osamotnienia, nieporadności i izolacji społecznej w sferze życia codziennego, nauki i pracy.

5.1 Warsztaty Terapii Zajęciowej.

Warsztat terapii zajęciowej (WTZ) działa zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę, stwarzającą osobom z niepełnosprawnością możliwość udziału w rehabilitacji społecznej i zawodowej poprzez terapię zajęciową. Warsztaty terapii zajęciowej są placówkami pobytu dziennego.

Celem działania warsztatu terapii zajęciowej jest rehabilitacja społeczna i zawodowa zmierzająca do wszechstronnego rozwoju uczestnika, poprawy zaradności osobistej, sprawności psychofizycznych oraz przystosowania do życia w rodzinie i w społeczeństwie, a także rozwijania podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym lub podjęcie pracy.

Uczestnikami warsztatów mogą być osoby posiadające prawnie potwierdzony status niepełnosprawności i posiadające w swoim orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej. Terapię prowadzoną w warsztacie realizuje się na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika, który zawiera informacje dotyczące osoby z niepełnosprawnością, planowanych działań wobec niej i spodziewanych efektów tych działań.

Na terenie powiatu chełmskiego funkcjonują 4 warsztaty terapii zajęciowej. Dane dotyczące tych placówek obrazuje tabela poniżej.

Tabela nr 8. Warsztaty terapii zajęciowej funkcjonujące na terenie powiatu chełmskiego.

Lp.	Nazwa placówki	Liczba uczestników
1.	Warsztat Terapii Zajęciowej w Sawinie	30
2.	Warsztat Terapii Zajęciowej w Wojsławicach	25
3.	Warsztat Terapii Zajęciowej w Rejowcu Fabrycznym	35
4.	Warsztat Terapii Zajęciowej w Majdanie Zahorodyńskim	30
Ogółem:		120

Źródło opracowania: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie

W ramach prowadzonej rehabilitacji w warsztatach funkcjonują pracownie, w których uczestnicy pod opieką instruktorów nabywają umiejętności z zakresu zaradności osobistej i samodzielności społecznej oraz zdobywają umiejętności mające na celu przygotowanie ich do podjęcia pracy zawodowej – na miarę indywidualnych potrzeb. Bogata oferta pracowni funkcjonujących w ramach warsztatów daje szansę na niezależne i aktywne życie osób z niepełnosprawnością.

5.2 Środowiskowe Domy Samopomocy.

Środowiskowy dom samopomocy (ŚDS) jest jednostką organizacyjną resortu pomocy społecznej, zwany inaczej ośrodkiem wsparcia.

Do zadań środowiskowych domów samopomocy należy budowanie sieci oparcia społecznego, przygotowanie do życia w społeczeństwie i funkcjonowanie w środowisku osób:

- przewlekle psychicznie chorych (typ A domu),
- z niepełnosprawnością intelektualną (typ B domu),
- przejawiających inne zaburzenia czynności psychicznych (typ C domu),
- z zaburzeniami ze spectrum autyzmu oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi (typ D domu).

Na terenie powiatu chełmskiego funkcjonują cztery środowiskowe domy samopomocy tj.:

1. Środowiskowy Dom Samopomocy w Rejowcu Fabrycznym - ośrodek wsparcia typu dziennego dla osób przewlekle psychicznie chorych i osób z niepełnosprawnością intelektualną,

2. Środowiskowy Dom Samopomocy w Sawinie – ośrodek wsparcia typu dziennego dla osób przejawiających inne zaburzenia czynności psychicznych i osób z niepełnosprawnością intelektualną,
3. Środowiskowy Dom Samopomocy „Wrzos” w Wólce Leszczańskiej – ośrodek wsparcia typu dziennego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych,
4. Środowiskowy Dom Samopomocy „Cytrynka” w Dorohusku – ośrodek wsparcia typu dziennego dla osób przewlekle chorych psychicznie, osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz osób przejawiających inne zaburzenia czynności psychicznych.

Zadaniem ww. ośrodków wsparcia jest przede wszystkim zapewnienie rozwoju umiejętności wykonywania czynności życia codziennego, uzdolnień i własnych zainteresowań poprzez rehabilitację, terapię zajęciową, pracę, dostęp do kultury i rekreacji.

5.3 Domy Pomocy Społecznej.

Do zadań powiatu w zakresie pomocy instytucjonalnej należy prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym.

Dom Pomocy Społecznej (DPS) jest placówką świadczącą usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności.

Na terenie powiatu chełmskiego funkcjonują trzy domy pomocy społecznej tj.:

1. Dom Pomocy Społecznej w Nowinach przeznaczony dla 211 osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekle somatycznie chorych, a także dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną,
2. Dom Pomocy Społecznej w Chojnie Nowym Pierwszym przeznaczony dla osób przewlekle psychicznie chorych. Placówka dysponuje 47 miejscami,
3. Dom Pomocy Społecznej w Kaniem przeznaczony dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie. Jednostka dysponuje 48 miejscami.

Domy pomocy społecznej funkcjonujące na terenie powiatu chełmskiego dysponują łącznie 306 miejscami. Zgodnie z obowiązującymi standardami ww. placówki zapewniają pensjonariuszom następujące usługi:

- usługi w zakresie potrzeb bytowych (mieszkanie, wyżywienie, odzież, obuwie, utrzymanie czystości),
- usługi opiekuńcze (udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych, pielęgnacji, niezbędnej pomocy w załatwianiu spraw osobistych),
- usługi wspomagające, polegające m.in. na podnoszeniu sprawności i aktywizowaniu mieszkańców, umożliwieniu udziału w terapii zajęciowej, zaspokojeniu potrzeb religijnych, kulturalnych, stymulowaniu do nawiązywania kontaktu z rodziną i środowiskiem lokalnym.

Tabela nr 9. Liczba mieszkańców domów pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu chełmskiego w latach 2017-2019.

Dom Pomocy Społecznej	2017 r.		2018 r.		2019 r.	
	Liczba miejsc	Średnia liczba mieszkańców – stan na 31.12.2017 r.	Liczba miejsc	Średnia liczba mieszkańców – stan na 31.12.2018 r.	Liczba miejsc	Średnia liczba mieszkańców – stan na 31.12.2019 r.
Dom Pomocy Społecznej w Nowinach	211	204	211	203,20	211	205,70

Dom Pomocy Społecznej w Kaniem	48	45	48	44,08	48	41,31
Dom Pomocy Społecznej w Chojnie Nowym Pierwszym	47	49	47	48,58	47	49
Ogółem	306	298	306	295,86	306	296,01

Źródło opracowania: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie

6. Programy, projekty realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie na rzecz osób z niepełnosprawnością.

6.1 Pilotażowy Program „Aktywny Samorząd”.

W dniu 28 marca 2013 roku Powiat Chełmski podpisał z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych umowę w sprawie realizacji pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”. Rolę realizatora programu powierzono Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie. Realizacja programu przyczynia się do zmniejszenia lub zlikwidowania barier uniemożliwiających uczestniczenie w życiu społecznym, zawodowym lub w dostępie do edukacji. Wzrostu kompetencji osób z niepełnosprawnością, wzrostu aktywności zawodowej lub społecznej osób z niepełnosprawnością.

Tabela nr 10. Liczba podpisanych umów przez osoby z niepełnosprawnością korzystające z Pilotażowego Programu „Aktywny Samorząd” w latach 2017-2019.

Lata	Liczba podpisanych umów	Kwota wypłaconego dofinansowania
2017	32	88 132,17 zł
2018	40	112 478,43 zł
2019	52	174 133,20 zł
Ogółem:	124	374 743,80 zł

Źródło opracowania: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie

6.2 „Program wyrównywania różnic między regionami II”.

Celem strategicznym programu jest wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnością, zamieszkujących regiony słabo rozwinięte gospodarczo i społecznie w dostępie do rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Celami operacyjnymi programu są:

- poprawa wyposażenia obiektów służących rehabilitacji osób z niepełnosprawnością w sprzęt rehabilitacyjny,
- zwiększenie dostępności dla osób z niepełnosprawnością urzędów, placówek edukacyjnych i zakładów opieki zdrowotnej,

- zwiększenie możliwości uzyskania wsparcia dla projektów gmin i powiatów oraz organizacji pozarządowych dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób z niepełnosprawnością,
- zmniejszanie barier transportowych, które napotykać osoby z niepełnosprawnością,
- poprawa dostępności warsztatów terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnością,
- zwiększenie aktywności samorządów powiatowych w działaniach dotyczących aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością.

6.3 Projekt pn. „Liderzy kooperacji”.

Projekt pn. „Liderzy kooperacji” realizowany jest przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie od 2018 roku na podstawie Porozumienia o Współpracy zawartego pomiędzy Województwem Lubelskim – Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Lublinie, a Gminą Leśniowice oraz Powiatem Chełmskim.

Projekt realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój, Osi Priorytetowej II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, działanie 2.5 Skuteczna pomoc społeczna finansowanego ze środków EFS na lata 2014-2020.

Główny cel projektu to włączenie zasobów różnych sektorów (edukacji, ochrony zdrowia, policji, wymiaru sprawiedliwości, kultury, sportu i rekreacji) w kompleksowe wsparcie osób, rodzin pozostających w trudnej sytuacji życiowej, w tym osób z niepełnosprawnością – wypracowanie i wdrożenie modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych istotnych z punktu widzenia włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa dla gmin wiejskich na obszarze województwa lubelskiego. W ramach projektu został opracowany projekt socjalny w celu wypracowania całościowego systemu wsparcia aktywizującego osoby i rodziny z terenu powiatu chełmskiego i zapewnienia im optymalnego funkcjonowania w interakcji z ich środowiskiem poprzez dobór odpowiednich dla danej osoby/rodziny środków.

7. Cel główny programu.

Celem głównym programu jest aktywizacja i integracja społeczna osób z niepełnosprawnością zamieszkujących na terenie powiatu chełmskiego.

7.1. Cele operacyjne programu.

1. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób z niepełnosprawnością,
2. Rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnością,
3. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnością,
4. Wspieranie działań w zakresie edukacji osób z niepełnosprawnością,
5. Wspieranie osób z niepełnosprawnością i ich rodzin poprzez system pomocy społecznej.

8. Adresaci programu.

- osoby z niepełnosprawnością,
- środowisko osób z niepełnosprawnością.

9. Realizatorzy programu.

- Starostwo Powiatowe w Chełmie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie,

- Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu chełmskiego,
- Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne,
- Placówki oświatowe,
- Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie,
- Jednostki Samorządu Powiatowego i Gminnego.

10. Wskaźniki.

Ocena realizacji działań będzie odbywała się na podstawie wskaźników określonych w harmonogramie działań niniejszego programu.

11. Miejsce i czas realizacji programu.

Działaniami zakładanymi w programie zostanie objęty teren powiatu chełmskiego. Działania będą miały charakter długofalowy i będą realizowane w latach 2021-2026.

12. Źródła finansowania działań programowych.

- środki własne powiatu,
- środki własne podmiotów realizujących zadania na rzecz osób z niepełnosprawnością,
- środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środków Funduszu Pracy,
- środków Unii Europejskiej.

13. Ewaluacja i monitoring programu.

Realizacja programu będzie monitorowana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie poprzez zbieranie danych statystycznych i sporządzanie sprawozdań z podejmowanych działań. W oparciu o analizę jakościową i ilościową zebranych danych w 2026 roku zostanie dokonana ewaluacja programu celem sprawdzenia jego skuteczności i określenia ewentualnych zmian na przyszłość.

14. Harmonogram działań.

Cele szczegółowe programu	Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki/Planowany termin realizacji
1. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób z niepełnosprawnością	Prowadzenie działań informacyjnych w zakresie kształtowania właściwych postaw wobec osób z niepełnosprawnością	Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, Placówki oświatowe, Jednostki Samorządu Powiatowego i Gminnego Dom Dziecka w Siedliszczu	- podejmowane działania w celu realizacji zadania – opis Termin realizacji:2021-2026
2. Rehabilitacja zawodowa i zatrudnianie	1. Realizacja pośrednictwa pracy i	Powiatowy Urząd Pracy	- liczba osób z niepełnosprawnością

<p>osób z niepełnosprawnością oraz przestrzeganie praw osób z niepełnosprawnością</p>	<p>poradnictwa zawodowego dla osób z niepełnosprawnością oraz szkolenie i przekwalifikowanie osób uprawnionych</p> <p>2. Kierowanie osób z niepełnosprawnością, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej.</p> <p>3. Promocja i organizacja instrumentów rynku pracy dla osób uprawnionych, w tym doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby z niepełnosprawnością.</p> <p>4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnością w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób.</p> <p>5. Współpraca z organami rentowymi w zakresie</p>	<p>bezrobotnych i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu zarejestrowanych w urzędzie pracy.</p> <p>- liczba osób z niepełnosprawnością skierowanych na szkolenia</p> <p>- liczba osób bezrobotnych z niepełnosprawnością i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu objętych formami aktywizacyjnymi</p> <p>- liczba osób z niepełnosprawnością, które znalazły zatrudnienie</p> <p>- liczba promowanych projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe i fundacje działające na rzecz osób z niepełnosprawnością w zakresie rehabilitacji zawodowej tych osób, nazwy projektów oraz organizacji pozarządowych i fundacji</p> <p>- liczba osób zarejestrowanych w PUP, którym ZUS przyznał rentę szkoleniową</p>
---	---	---

	wynikającym z odrębnych przepisów		- opis działań
	6. Współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób z niepełnosprawnością		Termin realizacji: 2021-2026
3. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnością	1. Udzielanie dofinansowania do zakupu środków pomocniczych, przedmiotów ortopedycznych i sprzętu rehabilitacyjnego, 2. Udzielanie dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością, 3. Udzielanie dofinansowania do likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych, 4. Udzielanie dofinansowania do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, 5. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych 6. Realizacja programów na rzecz osób z niepełnosprawnością.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie	- liczba i kwota udzielonych dofinansowań do zakupu środków pomocniczych, przedmiotów ortopedycznych i sprzętu rehabilitacyjnego, - liczba i kwota udzielonych dofinansowań do likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością, - liczba i kwota udzielonych dofinansowań do likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych, - liczba i kwota udzielonych dofinansowań do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, - liczba uczestników oraz kwota w zakresie udzielonych dofinansowań sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, - realizowane programy na rzecz osób z niepełnosprawnością – nazwa i krótki opis działań. Termin realizacji: 2021-2026

<p>4. Wspieranie działań w zakresie edukacji osób z niepełnosprawnością</p>	<p>1. Wspieranie rozwoju dzieci z niepełnosprawnością poprzez rehabilitację, terapię pedagogiczną, psychologiczną i logopedyczną 2. Udzielanie pomocy dzieciom z niepełnosprawnością i ich rodzinom w ramach zajęć wczesnego wspomagania rozwoju dziecka 3. Diagnoza psychologiczno-pedagogiczna, logopedyczna oraz wydawanie orzeczeń do kształcenia specjalnego a także opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka 4. Pedagogizacja rodziców z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów z niepełnosprawnością 5. Szkolenia dla nauczycieli dotyczące kształcenia uczniów z niepełnosprawnością 6. Wspieranie działań w zakresie integracji i przeciwdziałanie dyskryminacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością</p>	<p>Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne Placówki oświatowe Jednostki Samorządu Powiatowego i Gminnego Dom Dziecka w Siedliszczu Starostwo Powiatowe w Chełmie</p>	<p>- liczba uczestników terapii (krótki opis działań) - liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego - liczba wydanych opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka - liczba szkoleń, warsztatów, pogadanek dla rodziców z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów z niepełnosprawnością (krótki opis działań) - liczba szkoleń oraz liczba uczestników szkoleń dla nauczycieli z zakresu kształcenia uczniów z niepełnosprawnością - opis działań z zakresu integracji i przeciwdziałania dyskryminacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością</p> <p>Termin realizacji: 2021-2026</p>
---	--	---	---

5. Wspieranie osób z niepełnosprawnością i ich rodzin poprzez system pomocy społecznej	1. Zapewnianie całodobowej opieki dla osób z niepełnosprawnością 2. Zapewnianie dziennej opieki dla osób z niepełnosprawnością 3. Podejmowanie działań zmierzających do poprawy funkcjonowania osób z niepełnosprawnością w środowisku 4. Integracja społeczna osób z niepełnosprawnością w środowisku lokalnym	Ośrodki Pomocy Społecznej Domy Pomocy Społecznej Warsztaty Terapii Zajęciowej Środowiskowe Domy Samopomocy Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmie	- liczba wydanych wniosków o skierowanie do Domów Pomocy Społecznej - liczba mieszkańców w Domach Pomocy Społecznej - liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowej - liczba uczestników środowiskowych domów samopomocy - liczba wydarzeń dotyczących integracji osób z niepełnosprawnością w środowisku lokalnym (krótki opis działań) Termin realizacji: 2021-2026
--	--	--	--

15. Przewidywane efekty realizacji programu.

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach programu przyczynią się do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia dla osób z niepełnosprawnością poprzez:

- wzrost świadomości lokalnej społeczności co do możliwości, potrzeb i praw osób z niepełnosprawnością
- ułatwienie zdobycia i utrzymania zatrudnienia oraz podniesienie kwalifikacji zawodowych osób z niepełnosprawnością,
- zmniejszenie lub zlikwidowanie barier uniemożliwiających uczestniczenie w życiu społecznym, zawodowym lub w dostępie do edukacji,
- wzrost aktywności zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością,
- rozwój współpracy pomiędzy jednostkami samorządowymi realizującymi zadania w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnością.